

Til

Sundhedsstyrelsen
Planlægning

Att. Sekretær Karen Sommer Jakobsen

Høringssvar vedrørende Anbefalinger for 'Tværsætorielle forløb for voksne med erhvervet hjerneskade'

Selvom jeg på vegne af Dansk Selskab for Neurorehabilitering har deltaget i den arbejdsgruppe, som har bidraget i revisionsarbejdet, tillader jeg mig at fremsende egenhændigt høringssvar.

Uden at skulle referere fra arbejdsprocessen, som var ganske omfattende, sidder jeg – på trods af mange gode inputs og mange gode drøftelser, som førte til konstruktive og væsentlige formuleringer og præciseringer – tilbage med en oplevelse af noget uforløst, når jeg betænker kommissoriet, ifølge hvilket fremgår, at formålet bl.a. har været, at *'revidere og opdatere udvalgte anbefalinger med særligt fokus på at præcisere niveauerne for genoptræning og rehabilitering'* (mine understregninger).

Jeg har tidligere fremsendt mine bemærkninger i regi af arbejdsprocessen og skal ikke gentage detaljer fra dette, men tillader mig at anføre nogle bekymringspunkter i relation til dette:

- Selvom det af kommissoriet ikke fremgik, at der skulle ske en forenkling af de eksisterende publikationer (Forløbsprogrammet og den faglige visitationsretningslinje), fylder den nuværende publikation under halvdelen af disse. Selvom en forenkling – herunder undgåelse af gentagelser – for så vidt må anses for kærkomment og relevant, er bekymringen dog, at væsentlige aspekter ikke er kommet 'med over'. Jeg finder, at især det senest tilkomne specialiseringsniveau *'rehabilitering på specialiseret niveau'* – et niveau som blev indført i fbm. det foregående revisionsarbejde med udfærdigelsen af den faglige visitationsretningslinje og et niveau, som fandtes påkrævet at indføre sfa. udfordringerne på netop hjerneskadeområdet – er blevet 'ned'skrevet, dvs. har været udsat for en reduktion/udtynding ift. nogle af de centrale aspekter, som hidtil har gjort sig gældende for dette indsatsniveau. Det forekommer mig i nogle henseender at være et reelt tilbageskridt set ift. beskrivelserne i den nugældende faglige visitationsretningslinje.
- Har noteret, at et afsnit fra et forudgående udkast er udgået. I hht. dette, var det: *'forventningen, at regioner og kommuner anvender, konkretiserer ... anbefalingerne i den lokale tilrettelæggelse...'*. Jeg finder, det vil være på sin plads at tydeliggøre, at selvom publikationen drejer sig om *'anbefalinger'*, så bør der ikke levnes plads til fortolkninger og forvaltning efter *'forgodtbefindende'*. Dette med reference til at noget af det mest centrale i kommissoriet var at *'præcisere'* indsatsniveauerne.

Jeg vil i samme forbindelse tillade mig at påpege, at såvel *'Evaluering af kommunalreformen'* som affødte den faglige visitationsretningslinje som *'Servicetjekket'* affødt af Rigsrevisionens kritiske beretning samstemmende påpegede alvorlige mangler i implementeringen af de da-/nugældende publikationers krav og anbefalinger, hvorfor jeg savner en tydeliggørelse af, at der ikke er tiltænkt mulighed for særfortolkninger ift. efterlevelsen af anbefalingerne!

- At et tidligere fyldigt, omend uensartet beskrevet, afsnit med faglige indsatser helt er udgået, synes at måtte være i modstrid med et andet af kommissoriets centrale elementer, nemlig at 'opdatere' udvalgte anbefalinger. Når man betænker indholdet herom i det hidtidige 'Forløbsprogram', må dette tilmed anses for en forringelse af publikationens værdi som et så centralt dokument, at det skulle kunne favne, hvad de nugældende publikationer har formået. Uden pejlemærker på centrale faglige anbefalinger, som med vore dages viden må anses for elementære ift. opgavevaretagelsen, levnes der plads til forskelligartet praksis, hvilket næppe kan anses for at medvirke til at løfte og styrke indsatserne og sikre mod al for stor variationsbredde.

Summa summarum:

Jeg finder det positivt, at der er tilkommet en tydeliggørelse af vigtigheden af at inddrage borgere/patienter og pårørende samt ift. begrebsafklaring, idet terminologien fortsat er uensartet indenfor de to offentlige sektorer, som varetager fælles sundhedsopgaver. På flere andre punkter er der også sket en afklarende præcisering. Det bekymrende er for mig at se, at denne publikation trods kommissoriet og de gode hensigter næppe samlet bibringer den opdatering og præcisering/tydeliggørelse, som var ønskværdig/tiltænkt og som skal tilsikre, at en evt. ny evaluering, en ny undersøgelse ved Rigsrevisionen eller et nyt servicetjek ikke munder ud i, at det til den tid fortsat konstateres, at der ikke er '*stillet præcise krav*', som '*modvirker risikoen for afspecialisering, hvor patienter ikke genoptrænes på rette niveau*'.

6.5.2019

Niels Jørn Dalsgaard
Ledende overlæge, speciallæge i neurologi

Tilføjelse 10.5.2019:

Skal beklage, at det i første omgang var forbigået min opmærksomhed, at afsnittet omhandlende '*forventningen...*' var blevet flyttet og omformuleret. Som det nu står (afsnit 8.4 side 55):

'Det er forventningen, at regioner og kommuner orienterer sig i anbefalingerne og vurderer, om de giver anledning til at konkretisere og tilpasse anbefalingerne til den lokale tilrettelæggelse af genoptræning og rehabilitering til voksne med erhvervet hjerneskade'.

- finder jeg dog fortsat, at dette ikke er at stille præcise krav, men levner plads til såvel fortolkning som forskellig forvaltningspraksis, når der lægges op til '*orientering*', '*vurdering*' og '*tilpasning*'. Det kan vel ikke være meningen, at '*regioner og kommuner selv kan tilpasse anbefalingerne..?*' Det må vel være den anden vej rundt og dreje sig om, at '*den lokale tilrettelæggelse skal tilpasse sig anbefalingerne*'.

Med venlig hilsen

Niels Jørn Dalsgaard